

Εισαγωγικές παρατηρήσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Κ. Σημίτη
στη συνεδρίαση του Ε.Σ.Α.Π.

Η εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης των δημοσίων επιχειρήσεων, η ραγδαία επιδείνωση που σημειώθηκε από τα τέλη της δεκαετίας του εβδομήντα και μετά, επέβαλε και επιβάλλει την ανάγκη ριζικής παρέμβασης στα πλαίσια μίας ολοκληρωμένης πολιτικής.

Η ολοκληρωμένη αυτή πολιτική βασίζεται στη διαπίστωση πως για την υπάρχουσα κακοδαιμονία, δεν φταίει το ιδιοκτησιακό καθεστώς των επιχειρήσεων. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς αποτελεί εγγύηση για δικαιότερη κατανομή εξουσίας και πόρων στην κοινωνία, για προγραμματισμένη αναπτυξιακή προσπάθεια προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Επομένως, οι στόχοι που θα τεθούν για τη βελτίωση της λειτουργίας τους του ρόλου τους στην αναπτυξιακή διαδικασία θα πρέπει να επιτευχθούν με ορθολογικοποίηση, εκσυγχρονισμό, αποτελεσματικότερη λειτουργία και κοινωνικό έλεγχο χωρίς αλλαγή ιδιοκτησιακού καθεστώτος.

Η έκταση του δημόσιου τομέα έχει σε γενικές γραμμές σταθεροποιηθεί και καλύπτει τους τομείς που είναι απαραίτητα να καλύψει στο σημερινό επίπεδο κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης της χώρας: Τομείς στρατηγικής σημασίας για την εθνική οικονομία και άμυνα, τομείς όπου υπάρχουν φυσικά μονοπώλια, και τομείς όπου υπάρχουν εξωτερικές οικονομίες.

Κύριος στόχος λειτουργίας των δημοσίων επιχειρήσεων πρέπει να είναι η οικονομική αποτελεσματικότητα, τόσο σε επίπεδο επιχείρησης όσο και σε επίπεδο εθνικής οικονομίας στα πλαίσια της γενικότερης οικονομικής πολιτικής.

Για να επιτευχθεί η αποτελεσματικότητα απαιτείται εκσυγχρονισμός των οργανωτικών και λειτουργικών δομών του τεχνικού εξοπλισμού και των σχέσεων με το κράτος και τον πολίτη. Πρώτα βήματα σ' αυτή την κατεύθυνση ήταν :

(ι) η ορθολογικοποίηση της εποπτείας του κράτους με την ίδρυση και λειτουργία της Γενικής Γραμματείας ΔΕΚΟ, και (ιι) τα προγράμματα εξυγίανσης, βασικό στοιχείο των οποίων ήταν η συστηματική προσπάθεια για περιστολή των δαπανών.

Οι τομείς στους οποίους εξειδικεύεται και πρέπει να εξειδικευτεί περαιτέρω η πολιτική με μέτρα εκσυγχρονισμού είναι :

1. Η οργάνωση και λειτουργία
2. Η τιμολογιακή πολιτική
3. Οι επενδύσεις και ανάπτυξη
4. Οι σχέσεις των δημοσίων επιχειρήσεων με το κράτος
5. Οι σχέσεις των δημοσίων επιχειρήσεων με τον πολίτη

Επιγραμματικά :

Οργάνωση και λειτουργία

Ο εκσυγχρονισμός αφορά την εισαγωγή σύγχρονων οργανωτικών δομών και διαδικασιών και κανόνων λειτουργίας. Είναι απαραίτητο κάθε επιχείρηση να λειτουργεί με συστηματικό προγραμματισμό και εσωτερικό έλεγχο των αποτελεσμάτων.

Ο προγραμματισμός πρέπει να ξεκινάει από την κατάρτιση λειτουργικού μακροχρόνιου στρατηγικού προγράμματος, το οποίο θα εξειδικεύεται σε μεσοπρόθεσμα και ετήσια προγράμματα δράσης τα οποία και θα συνδέονται άρρηκτα με τους προϋπολογισμούς των επιχειρήσεων.

Ο εκσυγχρονισμός του προγραμματισμού πρέπει να συνδυαστεί με την εισαγωγή οργανωτικών καινοτομιών (για τα ελληνικά δεδομένα) όπως η διοίκηση βάσει στόχων, τα κέντρα ευθύνης, η περιγραφή καθηκόντων κάθε θέσης εργασίας και η σύνδεση της αμοιβής με την παραγωγικότητα.

Τιμολογιακή πολιτική

Οι τιμές των δημοσίων επιχειρήσεων (τόσο το μέσο επίπεδο όσο και η διάρθρωση τους) πρέπει να καθορίζονται με επιστημονικά κριτήρια, με εξαιρέσεις, βέβαια, στο βαθμό που η κυβέρνηση επιθυμεί να ασκήσει κοινωνική πολιτική.

Επενδύσεις και Ανάπτυξη

Παρόλους τους περιορισμούς του σταθεροποιητικού προγράμματος προωθούνται μεγάλης έκτασης επενδύσεις εκσυγχρονισμού του τεχνολογικού εξοπλισμού των δημοσίων επιχειρήσεων (ΕΛΔΑ, ΟΣΕ, ΟΤΕ, κ.α.). Για την αποδοτικότερη εκμετάλλευση των υπαρχόντων πόρων είναι απαραίτητο οι επενδύσεις των δημοσίων επιχειρήσεων να γίνονται σε δραστηριότητες όπου επιτυγχάνεται η υψηλότερη αποδοτικότητα στην εθνική οικονομία και στην κοινωνία.

Σχέσεις δημοσίων επιχειρήσεων και κράτους

Είναι απαραίτητο για την ορθολογική λειτουργία των δημοσίων επιχειρήσεων και του κράτους γενικότερα να γίνεται αποτίμηση του κόστους της κοινωνικής ή μακροοικονομικής πολιτικής που ασκείται μέσω των δημοσίων επιχειρήσεων, καθώς και των προνομίων που αυτές απολαμβάνουν λόγω του δημόσιου χαρακτήρα τους. Αυτό θα επιτευχθεί με τον Κοινωνικό Προϋπολογισμό και Ισολογισμό τους οποίους καλούνται από εφέτος να συντάξουν οι επιχειρήσεις.

Γενικότερα είναι σκόπιμο εφόσον πληρούνται μερικές προϋποθέσεις, να δοθεί στις δημόσιες επιχειρήσεις η απαραίτητη αυτονομία για να μπορέσουν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά, χωρίς κρατικές παρεμβάσεις στην καθημερινή τους ζωή.

Σχέσεις δημοσίων επιχειρήσεων και πολίτη

Η λειτουργία των περισσότερων δημοσίων επιχειρήσεων σαν μονοπώλια επιβάλλει να δημιουργηθούν οι θεσμοί και να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα που θα εξασφαλίσουν τον κοινωνικό έλεγχο και την προστασία του καταναλωτή. Η κοινωνικοποίηση είναι ο βασικός θεσμός κοινωνικού ελέγχου και συμμετοχής που εφαρμόζεται, ενώ πρέπει να εξετασθούν και άλλοι θεσμοί και μέτρα για έλεγχο της ποιότητας των υπηρεσιών και γενικότερης βελτίωσης των σχέσεων δημοσίων επιχειρήσεων και πολίτη.

Ο δημόσιος τομέας, λόγω των ιδιαιτεροτήτων της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας έχει καθοριστική σημασία για την πορεία της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Οι δημόσιες επιχειρήσεις προσδιορίζουν με τη δραστηριότητά τους και τη δυναμικότητα του δημόσιου τομέα και τη δυνατότητα ανταπόκρισης της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας στις διεθνείς εξελίξεις.

Οι δημόσιες επιχειρήσεις δεν μπορεί να είναι ούτε μέσα προώθησης ιδιωτικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ούτε αυτονομημένες οντότητες που εργάζονται για χάρη των στελεχών, υπαλλήλων και εργατών τους. Οι δημόσιες επιχειρήσεις δεν μπορεί να είναι χωρίς σύνδεση με τα προβλήματα και τις ανάγκες του τόπου· πεδία τεχνοκρατικών πειραματισμών, συνδικαλιστικών αναμετρήσεων, άσκησης προσωπικής προβολής και εξουσίας. Οι δημόσιες επιχειρήσεις πρέπει να πρωτοπορούν στη σταθεροποιητική και αναπτυξιακή διαδικασία και να εξασφαλίζουν με τη δραστηριότητά τους τη συνεχή οικονομική πρόοδο του κοινωνικού συνόλου.

Η συζήτηση σήμερα σκοπό έχει να διερευνήσουμε με ποιό τρόπο θα εξυπηρετήσουμε αυτούς τους στόχους.